

ISSN-0207-4710
2013-cü II

GÖYƏRCİN

7

HƏYAT AĞACI

ISSN-0207-4710
2013-cü il

Tərcümə edib işləyəni
Rafiq Yusifoğlu

RƏSSAMLAR:

İlqar

Vəfa

Mətanət

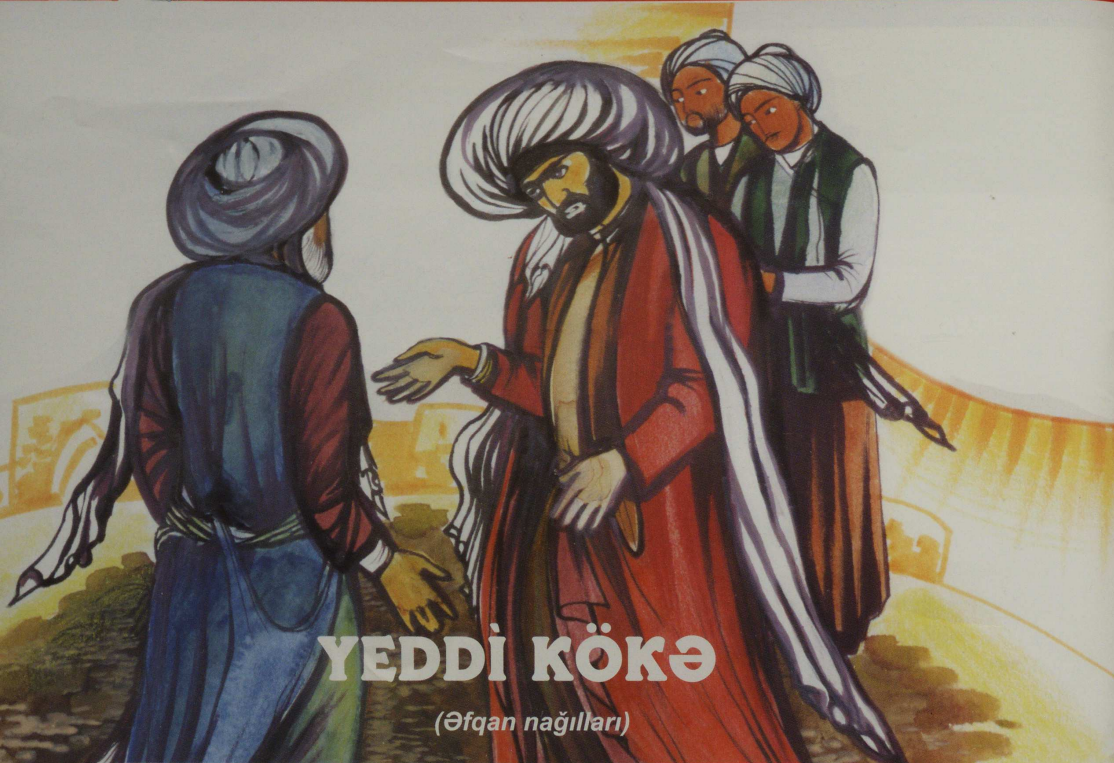
Aytən

Nərmin

Bakı 2013

**HƏYAT
AĞACI**

YEDDİ KÖKƏ

(Əfqan nağılları)

Kəndlərin birində Əli Məhəmməd adlı bir kişi yaşayırdı. O, çox ağıllı, dərrakəli, ancaq olduqca kasıb idi. Ağıllı nə qədər çox olsa da, əllər işləməsə, qarını doldurmağın çətin məsələ olması həmişə bəllidir.

Belə nəql edirlər ki, Əli Məhəmməd hər gün bazardan yeddi kökə almış.

Əli Məhəmmədin Adəm xan adlı bir qonşusu var idi. O, çox varlı, ancaq ağıldan kəm bir insan idi. Qonşusunun hər gün bazardan yeddi kökə alması ilə maraqlanan Adəm xan ondan soruşdu:

-Əli Məhəmməd, nə üçün gündə bazardan yeddi kökə alırsan? Söylə görüm, bunun səbəbi nədir?

Əli Məhəmməd belə cavab verdi:

-Kökələrdən ikisini borc verirəm, ikisini verib borcumu qaytarıram, birini insanlar üçün qoruyuram, digərini insanlardan qoruyuram birini isə özüm yeyirəm. Aydındır?

Adəm xan bir şey başa düşə bilmədi: Axı o, arif adam deyildi. Bunu nəzərə alan Əli Məhəmməd onu başa salmağa çalışdı:

-Kökənin ikisini borc verirəm, yeni uşaqlarımı yedizdirirəm. İkisini valideynlərimə verib vaxtilə mənə verdikləri borcu qaytarıram. Birini dostlarımla üçün qoruyur, onları qonaq eləyirəm. O birini dostlarımdan qoruyur, itimə atıram ki, mənim evimi qorusun. Yerdə qalan bir kökəni isə özüm yeyirəm.

PADŞAH VƏ ƏLİ MƏHƏMMƏD

Rəssam
Vəfa

Bir dəfə padşah libasını dəyişib gəzməyə getdi. Şəhərdən çıxanda o, Əli Məhəmməd adlı çox şən, zarafatçı bir adama rast gəldi.

Hökmdar Əli Məhəmmədi yanına çağırıb ona belə bir sual verdi:

-De görüm, sizin ölkənin padşahi əzəzil, qəddar adamdır, yoxsa yox?

Əli Məhəmməd cavab verdi.

-Qəddar da sözdür?! O lap vəhşidir!

Padşah soruşdu:

-Sən mənə tanıyırsan?

-Ey qərīb yolçu, mən sənə necə tanıya bilərəm ki?!

Padşah hirsələndi:

-Sən hətərən-pəterən danışırısan. Nə cürətlə öz ölkənin başçısını təhqir eləyirsən?

-Bax, görürsünü? - Əli Məhəmməd qayğısız-qayğısız dilləndi.-Deməli, adamlar nahaqdan mənə ağılsız, dəli adlandırmışlar. Mən elə bir adam tanıyıram ki, dəlini cəzalandırırsın. Hətta mənim hökmdarım nə qədər qəddar olsa belə, bu işi görməz.

Padşah qəmli-qəmli gülümsündü:

-Bax, bunu düz deyirsən. Sənin sözlərin doğru və ağılabatandır. Ancaq bu sözlər o qədər məntiqli, inandırıcıdır ki, adam inana bilmir ki, onları söyləyən dəlidir. Sən lap yolunu azmısan. Sənə cəzalandırmaq çox ədalətli bir işdir, qəddarlıq yox!

Əli Məhəmməd yenə də söz altında qalmadı. Qarşısındakının padşah olduğunu başa düşüb söylədi:

-Ey mənim hökmdarım, mən sizinlə mübahisə eləmək fikrində deyiləm. Çünki siz özünüz özünüzlə mübahisə eləyirsiniz. Əvvəl dediniz ki, mənim söylədiklərim həqiqətdir. Sonra inanmadınız ki, mən dəliyəm. Dəliddən başqa hansı insan düşündüklərini çəkinmədən padşahın üzünə deyə bilər?! Əli Məhəmmədin sözləri padşahın xoşuna gəldi və onu cəzalandırmaq fikrindən vaz keçdi.

ZƏNCİ GÖZƏLİ

(ABŞ folklorundan)

Qədim zamanlarda gözəl bir zənci qızı yaşayırdı. Onun gözləri həmişə güllür, ayaqları rəqs eləyirdi. Bütün cavanlar onun dərdindən dəli-divanə idilər.

Qızı sevənlər, ona eşq elan eləyənlər o qədər çox idi ki, zənci gözəli özünə ər seçməkdə çətinlik çəkirdi.

Qız bu oğlanlardan dördünü gözəlti eləmişdi. Ancaq bu dörd nəfərdən hansını seçmək ona çox çətin gəlirdi. Oğlanlar biri-birindən gözəl, ağıllı və güclü idi.

Bir dəfə qız əlində taxtadan düzəldilmiş su qabı bulağa gedəndə həmin oğlardan biri ona yanaşdı. Qıza dülğər olduğunu söylədi.

Oğlanın gözəlliyinə heyran qalan qız çaşdı və su dolu qab onun əlindən yerə düşüb çatladı. Oğlan bir göz qırpımında su qabının çatını düzəltdi və bircə damcı suyun da yerə düşməsinə imkan vermədi. Sonra oğlan xahiş etdi ki, qız ona ərə getsin. Qız isə ondan möhlət istədi, dedi ki, qoy bir az fikirləşim, sonra cavab verərəm.

Qış gəldi, soyuqlar düşdü. Qızın gözəlti etdiyi ikinci oğlan ona qonaq gəldi. Bu oğlan isə odunçu idi. O, bir neçə isti söz dedi. Ancaq sözlə evi isitməz. Evdə sobanı yandıрмаğa balaca bir çöp də yox idi.

Oduqçu baltasını götürüb meşəyə yollandı. Əvvəlcə baltasının iti olub-olmadığını, ağacı kəşib-kəsə bilmədiyini müəyyən etməyə çalışdı. Elə bu vaxt qışda gözələnilməz bir hadisə baş verdi. Göy guruldadı, şimşək çaxdı. İldırım bir nəhəng ağacı vurub yerə sərtdi.

Oğlan cəld onu doğrayıb odunları qızın evinə daşdı. Soba gürhagurla yanib evi isidəndə oğlan qıza onu sevdiyini bildirdi. Ancaq qız ona da cavab vermədi, xahiş elədi ki, hələ bir az gözləsin.

Zaman isə heç nəyi, heç kimi gözləmir. Misisipiye yaz gəldi. Hər yan yaşıl don geyindi, çiçəklərin ətri dörd yanı bürüdü.

Belə gözəl səhərlərdən birində zənci qızına vurulan oğlanlardan biri meşədə gəzirdi. Bu cavan oğlan dəmirçi idi. Günəş şəfəq saçır, quşlar oxuyurdu. Qıza öz məhəbbətini bildirmək üçün bundan gözəl gün ola bilməzdi. Oğlan qıza yaxınlaşıb zarafatla dedi:

-Mən çəkməsiz çəkməçiyəm. Mənə ərə gəlsən, görərsən ki, canlara dəyən oğlanam.

Oğlan özü ilə çəkic, mismar və nal götürmüşdü. Onlar söhbət eləyənlər zamanlarından bir maral qaçıb keçdi.

Belə fürsət ələ düşməzdi. Oğlan qıza öz bacarığını göstərmək istədi. O, qaçıb maralı tutdu və bir göz qırpımında onu nalladı.

İşini qurtaran kimi dəmirçi üzünü qızı tutub dedi:

-Hə, əzizim, gördün mənə neçə dəmirçiyəm! De görüm, vaxt itirmədən mənə ərə getməyə razısanmı?

Qız dedi:

-Sən dünyanın ən gözəl dəmirçisən. Evlənməyə gəldikdə isə tələsmə. Hələ bu haqda fikirləşmək lazımdır. Evlənmək maral deyil ki, o dəqiqə onu tutub nallayasan!

Yay da bir göz qırpımında ötüb keçdi, yerinə qızıl payız gəldi.

Qız meşədə, xəzəllərin üstündə gəzərkən onu seven dördüncü oğlan-bərbərə rast gəldi. Bərbər ah çəkib qıza dedi:

-Mənim gözəlim, mən işsiz-gücsüz bir bərbəyəm. Nə əmr etsən, qulluğunda hazırım. Təki sən mənə ərə gəlməyə razı ol!

Bərbər zənci gözəlinə dünyanın ən gözəl sözlərini deyib onun könlünü ələ almağa çalışdı. Birdən kolun dibindən bir dovşan çıxıb qaçmağa başladı.

Bərbər sevindi:

-Mənim gözəlim, indi göstərəm ki, səni seven oğlan nəyə qadirdir!

O, həmişə özü ilə gəzdirdiyi ülgücu, sabunu və suyu çıxarıb dovşanın dalınca qaçdı. Dovşan qaçıb uzaqlaşmağa macal tapmamış oğlan onun üzünü sabunlayıb qırxdı. Sonra o, sevini-sevine üzünü qıza tutub dedi:

-Hə, mənim hünərimi gördünmü? Yəqin ki, mənə ərə gəlməyə razı olarsan.

Qız dedi:

-Ay oğlan, sən doğrudan da, çox qoçaqsan. Evlənmək məsələsinə gəldikdə isə, tələsmə. Fikirləşib sonra sənə öz qərarımı verərəm.

Gözəl zənci qızı isə o vaxtdan bəri fikirləşir, fikirləşir, bir qərara gələ bilmir ki, bilmir.

O, fikirləşməyində olsun, bizim işə daha gözləməyə səbrimiz çatmır. Sizcə, qız hansı oğlana seçsə, daha yaxşı olar? Cavabınız hazır olan kimi, bizə də deyərsiniz.

Rəssam

Mətanət

KƏKLİK VƏ TÜLKÜ

(Əfqan nağılı)

Günlərin bir günündə kəklik gözəl bir çəməndə özünü günə verirdi. Necə oldusa onu yuxu apardı. Kəklik gözünü açanda özünü tülkünün ağzında gördü. Ancaq neyləmək olardı. Biçərə kəklik şirin dilini işə salıb dedi:

-Tülkü lələ, bu gün sənin uğurlu günüdür. Dadlı yemək yeyəcəksən. Ancaq bunun üçün əvvəlcə Allaha dua etsəydin, çox yaxşı olardı.

Söz tülkünün ağına batdı. O, ağzını açıb dua etmək istəyəndə kəklik uçub getdi.

O, yaxındakı bir budağa qonub qanadlarını təmizləyə-təmizləyə dedi:

-Lənətə gəlsin o gözlər ki, dörd tərəfə nəzər salmaq əvəzinə öz-özünə yumular.

Tülkü isə kənardə dayanıb acıqlı-acıqlı ona baxır, gözləri alışıb yanırırdı. O, ağzının suyu axa-axa kəkliyə baxıb dedi:

-Lənət olsun o ağıza ki, yeməyini yeyib qartarmamış təşəkkür eləyir.

 Rəssam
Nərmin

ƏN DÜZGÜN DƏRMAN

(Əfqan nağılı)

Biri var idi, biri yox idi, kök bir padşah var idi. Onun bədəni elə böyük idi, elə böyük idi yazıq padşah sarayın qapısından çıxıb bilmirdi. O, bütün ölkənin həkimlərini çağırırdı, dedi:

-Elə dərman yazın ki, arıqlayım, köklükdən yaxa qurtara bilim.

Padşahı nə qədər müalicə etdilərse, bir əhəmiyyəti olmadı. O, arıqlamaq əvəzinə daha da kökəlirdi..

Nəhayət, bir həkim gəlib çıxdı. O, padşahı müalicə edəcəyinə söz verdi. Onun əlindən tutub söylədi:

-Əgər mərhəmətli padşah icazə verseydi, mən əvvəlcə bütün dərman kitablarını oxuyar, sonra onun dərminə əlac eləyirdim.

-Çox gözəl, padşah razılaşdı. Get astrologiyaya, münəccimlik elminə aid bütün kitabları oxu. Hər şey sənə aydın olandan sonra mənə dərman yazarsan.

Həkim getdi, səhərisi gün qayıdıb oxuduğu kitablar haqqında məlumat verdi:

-Hökmdar sağ olsun, sizin dərminizin dərmanı yoxdu.

Padşah qəzəbləndi:

-Bu nə deməkdir?! Necə yeni mənim

dərdimin dərmanı yoxdu?!

Həkim dedi:

-Oxuduğum kitabda yazılıb ki, padşahın dərminə heç bir əlac yoxdu. Onun ömrünə çox qalmayıb, düz qırx gündən sonra öləcək.

Padşah dəhşətə gəldi və bərkdən qışqırdı:

-Mənim dərdimə dərman olmadığını deyən həkim zindana atın. Əgər qırx gün müddətində mən öləsəm, onu amansız cəza, edam gözləyir.

Həkim zindana saldı. Padşah isə qırx gün gecə-gündüz ölüm haqqında düşündü. O, daim ah-vay eləyir, qohumları, dostları isə ağlayır, padşahın öləcəyi günü gözləyirdilər.

Qırx günün tamamında padşahın sifəti sapsarı saralmışdı. O, fikirdən arıqlayıb çöpə dönmüşdü.

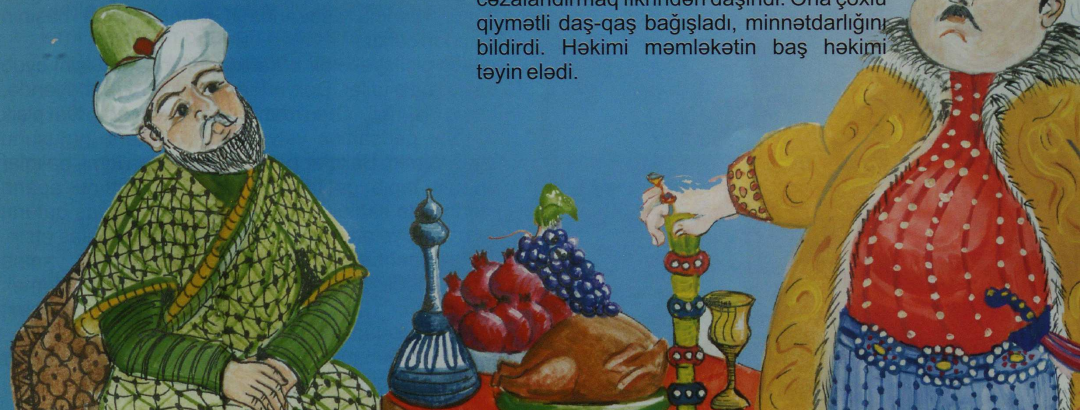
Padşah əmr elədi ki, həkim zindandan çıxarıb onun hüzuruna gətirsinlər.

Həkim gələndə padşah acıqlı-acıqlı ona dedi:

-Bax, qırx gün keçdi. Gördüyün kimi, mən ölməmişəm. De görüm, məni niyə aldatmısan. İndi səni şiddətli cəza gözləyir.

Həkim acı-acı gülümseyib belə söylədi:
-Ona görə belə elədim ki, səni arıqlatmaq üçün bundan gözəl bir vasitə, bundan gözəl bir dərman tapa bilmədim. Əgər sən ölüm haqqında düşünməseydin, köklükdən qətiyyən yaxa qurtara bilməyəcəkdin.

Söz padşahın ağına batdı. O, həkim cəzalandırmaq fikrindən daşındı. Ona çoxlu qiymətli daş-qaş bağışladı, minnətdarlığını bildirdi. Həkim məmləkətin baş həkimini təyin elədi.

ATA MİRASI

(Portuqal nağılı)

Bir kişinin iki oğlu var idi. Bir gün kiçik qardaş atasına dedi:

-Mənə çatan mirası, ata payını ver. Onları götürüb bu ölkədən gedəcəyəm.

Ata oğluna çatası pulu verdi. Kiçik oğul dünyanı gəzdi, ancaq manat üstünə manat gətirə bilmədi. Əksinə, atasının verdiyi pulların əksəriyyətini xərclədi. Müflisləşməkdən qorxan kiçik oğul geri qayıdanda eşitdi ki, atası ölüb. Böyük qardaş isə var-dövlət sahibi olub. Böyük qardaş kiçik qardaşa dedi:

-Mən sənə heç bir kömək eləyə bilmərəm. Ancaq atam öləndə mənə bir yeşik verib dedi ki, bunu kiçik qardaşına verərsən.

Kiçik qardaş həmin yeşiyi götürüb, böyük qardaşdan ayrıldı. Yeşiyi açanda onun içindən balaca bir zənci çıxdı. O dedi:

-Ağa, nə əmr etsən, hazırım.

Kiçik qardaş sevincək dilləndi:

-Mənə bir misli-bərabəri olmayan saray tik.

Kiçik qardaşın arzusu o saat yerinə yetdi. O da tezliklə var-dövlət sahibi oldu. Bunu eşidən böyük qardaşın paxıllığı tutdu. Qardaşına qonaq gələndə qutunu oğurladı. Zənciyə əmr verdi ki, ona gözəl bir saray tikdirdin, qardaşını isə həbsxanaya salsın.

Kiçik qardaş məhbəsdə olanda onun sədaqətli iti və pişiyi oğlana qonaq gəldilər. Vəziyyətdən xəbərdar olandan sonra and içdilər ki, qutunu oğurlayıb sahibinə qaytaracaqlar.

Onlar belə də etdilər. Böyük qardaş qutunu başının altına qoyub yatmışdı. Pişik quyruğunu sirkəyə salıb, onu böyük qardaşın burnuna tutdu. Oğlan başını qaldırıb asqıranda it qutunu onun başının altından çəkdi.

İtlə pişik yekə bir boranı tapdılar. Onun içini oyub qayıq düzəldilər. Dərindən üzüb keçmək istəyəndə, qayıq çevrildi. Qutu dənizin dibinə getdi. İtlə pişik balıqlar padşahına yalvardılar ki, onların qutusunu tapıb versin. Balıqlar padşahı əmr edən kimi, balıqlar qutunu tapıb gətirdilər. İtlə pişik qutunu aparıb məhbəsdə sahibinə çatdırdılar. Kiçik qardaş qutunu açıb zənciyə əmr etdi ki, onu məhbəsdən xilas etsin. Oğlan məhbəsdən azad olub qardaşının yanına gəldi. Dedi ki, mən sənə heç bir pislik eləmək istəmirəm. Gəl ikimiz də əl-ələ verib xoşbəxt yaşayaq. Belə də atamızın ruhu şad olar.

Onlar qucaqlaşib barışdılar və xoşbəxt ömür sürməyə başladılar.

XEYİRXAH OVÇU

(Şimali Amerika hindularının nağılı)

Biri var idi, biri yox idi, bir ovçu var idi. O, çox xeyirxah ovçu idi. Elə buna görə də heyvanlar və quşlar onu çox sevirdilər.

Bu ovçu heç zaman təhlükəli çayda üzən marala güllə atmaz, heç bir heyvanı balalarının yanında vurmazdı. Ovladığı heyvanın, quşun ətindən digər vəhşilərə də pay saxlayardı. Ayı üçün bal, qarğa üçün qarğıdalı dəni saxlamaq onun adəti idi. Hətta gölə, çaya balıqlar üçün də yem almağı unutmazdı.

Bir dəfə ovçunun başına fəlakət gəldi. O, ovçu yoldaşlarından ayrı düşüb meşədə azdı. Vəhşi bir qəbilənin övladları onu huşu gedənə qədər döyüb, çaya atdılar.

Düşmənlər çıxıb gedəndən sonra canavar qan iyi ilə gedib onu tapdı. O, bərkdən ulayıb bütün heyvanları və quşları köməyə çağırırdı. Ayı pəncəsini ovçunun sinəsinə qoyub dedi:

-Hələ bədəni istidi, ölməyib.

Heyvanlar və quşlar bir yerə yığışib məsləhətləşdilər ki, ovçunu ölümün pəncəsindən necə xilas etsinlər.

Onlar bildikləri, tapdıqları dərman bitkilərini yığıb məlhəm düzəldilər. Bu dərmanı ovçunun bədəninə sürtə-sürtə dua oxumağa başladılar.

Ovçu tam özünə gəlməyə də, elə bil sehri bir dünyanı düşmüşdü. Qərribə idi ki, o, heyvanların və quşların dilini başa düşürdü.

Heyvanlar və quşlar ondan xahiş etdilər ki, bütün ovçu yoldaşlarını da özü kimi xeyirxah olmağa səsləsin.

Ovçu gözlərini açanda yanında heç kəsi görmədi. Ancaq dövrəsində çoxlu heyvan, quş ləpirləri görəndə hər şeyi təzadən xatırladı.

Ovçu yerindən qalxıb evlərinə getdi. Başına gələnləri bütün ovçu dostlarına danışdı.

Rəssam
Mətanət

Rəssam
Vəfa

QIRĞI VƏ KƏKLİK

(Əfqan nağılı)

Yamacda bir kəklik şən və xoşbəxt yaşayır, qaqqıldaya-qaqqıldaya mahnı oxuyurdu.

Bir dəfə onun yaşadığı yamaca bir qırğı uçub gəldi. Kəkliyin şən oxumağı qırğının çox xoşuna gəldi. O öz-özünə dedi: «Dünyada hər kəsin bir yaxın dostu, sirdaşı vardır. Bu kəkliyin özü də gözəldi, səsi də. O, mahnı oxuyanda adamın ürəyi rıqqətə gəlir».

Qırğı yavaş-yavaş kəkliyə yaxınlaşdı. Kəklik onu görə kimi qorxudan qaçıb gizləndi. Qırğı onun gizləndiyi mağaranın qarşısında yerə qonub dedi:

-Ey kəklik, indiyə qədər sənin istedadından xəbərim olmayıb. Sən nə gözəl quş imişsən, necə gözəl səsin var imiş! Xahiş edirəm ki, heç nədən qorxmayıb gizləndiyin yerdən çıxasan. Mən səninlə dost olmaq istəyirəm.

Kəklik ona belə cavab verdi:

-Ey quşların qənim, yalvarıram, mənə rahat burax, ayrı bir quş tapıb onu ye! Odun su ilə, günəşin kölgə ilə dostluğu baş tutmadığı kimi, bizim də dostluğumuz mümkün deyil.

Qırğı onun yaxasından əl çəkmədi:

-Ey kəklik, bir yaxşı-yaxşı düşün. Görmürsən, mən səninlə necə mehriban, məhəbbətlə danışırım?! Mənim caynaqlarım güclü, dimdiyim itidir. Sənə üçün nə qədər istəsən dadlı yeməklər tapıb gətirə bilərəm. Səninlə yaxınlıq eləməyimin bircə səbəbə var ki, o da sənə olan məhəbbətimdi. Mənimlə dost olsan, qazanarsan. Əvvəla, ona görə ki canını

başqa qırğılardan caynağından qurtararsan. İkincisi, mənimlə bir yuvada, bütün kəkliklərdən hündürdə yaşayarsan. Üçüncüsü, hansı kəkliyi könlün istəsə, caynağıma vurub yanına gətirərəm ki, səni əyləndirsin!

Kəklik dedi:

-Sən quşların şahısan, biz isə rəiyətlik. Əgər mən səninlə dostluq eləsəm, böyük problemlərlə üzləşəcəyəm. Ağızımdan bircə ehtiyatsız söz çıxan kimi mənə cəzalandıracaqsan.

Qırğı onu dilə tutdu:

-Məgər sən eşitməmişən ki, dost gözünə sevdiyi varlığın eyibləri görünür? Əgər mən səni sevirməyə, nöqsanlarını necə görə bilərəm axı?!

Uzun sözün qıssası, qırğı öz sözləri ilə kəkliyi inandırdı. Kəklik gizləndiyi yerdən çıxdı. Onlar birlikdə qırğının yuyasına uçdular və burada xoşbəxt günlər yaşamağa başladılar.

Bir neçə gün keçəndən sonra kəklik qırğıya ürək qızdırdı, düşüdüklərini ona söylədi. Bu, qırğının xoşuna gəlməyə də, o susdu, bir kəlmə də söz demədi.

Bir gün qırğı bərk acmışdı. Onun yuvadan uçmağa belə təqəti qalmamışdı. Axşam düşəndə kəkliyin dediyi tikanlı sözlər qırğının yadına düşdü. Onun ürəyindən kəkliyi didib-parçalamaq keçdi.

Kəklik bunu hiss elədi. Ah çəkərək öz-özünə dedi:

-Təəssüf ki, yaxşı-yaxşı fikirləşmədim, qırğının şirin dilinə aldandım. İndi onun caynağından yaxa qurtarmaq çox çətin məsələdir.

Qırğı isə bu vaxt kəkliyi didib-

parçalamaq üçün bahənə axtarırdı. Nəhayət, o dedi:

-Ey kəklik, mənə gün yandırır, sən isə kölgədə dincəlsən.

-Sən nə danışırısan, əzizim? Axı indi gecədir. Günəş səni necə yandıra bilər axı?!

Qırğı hirsələndi:

-Sən mənə yalançı adlandırıb ələ salırsan? İndi mən sənə göstərərəm!

Qırğı hirsələ kəkliyi caynağına alıb sıxdı, onu didim-didim parçalayıb yedi.

HƏYAT AĞACI

(Əfqan nağılı)

Padşah bir alimdən eşitmişdi ki, Hindistanda elə bir ağac var ki, onun meyvəsindən yeyən heç vaxt qocalmır, heç vaxt ölmür. Elə buna görə də o öz adamlarından birinə çoxlu pul verib Hindistana göndərdi. Dedi ki, sənə verdiyim pulları qızırğalanmadan xərcə, lazım olsa yenə də göndərəcəyəm. Ancaq həmin ağacın meyvəsindən dərib gətirməyi unutm.

Həmin adam Hindistana getdi. Gördüyü insanlardan soruşdu ki, meyvəsi insanı qocalmağa, ölməyə qoymayan ağac harada bitir?

Adamlar qərüb yolçunun sözlərini eşidib təəccübləndilər. Kimi onu deli hesab elədi, kimisi də «bilmirəm» deməklə canını qurtardı. Bəziləri də fikirləşdilər ki, qonşu ölkədən bu ağacın sorağı ilə gəlirlərsə, deməli, hardasa həyat ağacı bitir.

Bəzi adamların yadına isə meşədə bitən, nəhəng, hündür bir ağac düşdü. Bu ağac elə hündür idi ki, çətin ki, onun meyvəsini dərmək mümkün olardı. Elə buna görə də dedilər ki, eger bu dünyada səhrli bir ağac varsa, ondan başqa ola bilməz.

Bəzi adamlar yolçunu ələ salıb, onu lağa qoysalar da, oğlan yorulmaq bilmədən meşələri, dağları, səhraları, çölləri gəzib dolarsın, ümidini itirmirdi.

Bir sözlə, oğlan gəzdi, gəzdi, soruşdu, soruşdu, həyat ağacını tapa bilmədi ki, bilmədi.

Axırda ələcsiz qalıb vətənə dönmək qərarına gəldi. Ancaq o bilmirdi ki, yolu səbirsizliklə gözləyən padşaha nə cavab verəcək.

Bir dəfə oğlan eşitdi ki, kəndlərin birində çox müdrik, ağıllı, xeyirxah bir insan yaşayır. Yolçu düşündü ki, həmin ağsaqqalla görüşüb söhbət eləmə pis olmaz.

Oğlan ağsaqqalın yanına gedib, xahiş elədi ki, ona xeyir-dua versin.

Ağsaqqal dua oxuyandan sonra yolçudan soruşdu ki, kimsən, nəçisən hardan gəlib, hara gedirsən?

Oğlan başına gələnlerin hamısını danışdı. Ağsaqqal onu diqqətlə dinləyib dedi:

-Siz müdrik insanın dediyi sözlərin mənasını düzgün başa düşməmişsiniz. Həyatda elə bir ağac yoxdur ki, onun meyvəsini yeyəndə adam həmişə cavan qalsın, ölməsin. Əslində alimin dediyi sözün rəmzi mənası var. Onu belə başa düşmək lazımdır. Kim həyat ağacının meyvəsini dadırsa, o, Allahı tanıyacaq, dərk eləyəcək ki, yaxşı nədir, pis nədir. Həmişə xeyirxah işlər görəcək, pis əməllərdən uzaqlaşacaq, dəyərli əsərlər yazıb özündən sonra şagirdlərinə yadigar qoyacaq.

Onun ruhu bədənini tərk eləyəndə belə adı daim yaşayacaq. Xeyirxah əməlləri onu heç zaman ölməyə qoymayacaq.

Oğlan dedi:

-Bunu biz də bilirik. Ancaq həmin müdrik adam elmdən söhbət açmamışdı. O, bütün camaatın qarşısında həyat ağacından söhbət açmışdı. Həyat ağacı, elm hara?!

Ağsaqqal cavab verdi:

-Sən yenə də bir şey anlamamısan. Görünür, səni başa salmaq üçün nümünə gətirməyə ehtiyac var. Hər bir insan kiminsə

atası, kiminsə oğlu, kiminsə babası, kiminsə nəvəsi, kiminsə əmisi, dayısı oğlu, kiminsə dostu, kiminsə düşmənidir. Bu adam isə əslində elə həmin adamdır. Onu ata, baba, oğul, nənə, dost, düşməni adlandırmaq olarmı?

-Əlbəttə, olar.

-Elmi də ikicə sözle ifade etmək olar. İstəyirsən onu elm adlandır, istəyirsən həyat ağacı. Əslində iki sözün ikisi də eyni mənani ifade edir.

Səyyah bu sözləri dinləyib, xeyli rahatlıq tapdı və evlərinə yola düşdü. Öz doğma şəhərlərinə çatanda padşah oğlanı böyük ümidlə qarşıladı və ondan həyat ağacını tapıb tapmadığını soruşdu.

Səyyah başına gələnleri danışdı, qarşılaşdığı çətinliklərdən söhbət açdı. Onu dinləyən padşah kədərləndi. Hiss elədi ki, göndərdiyi adamın bütün çəkdikləri zəhmət hədəf gəlib, o, verilən tapşırığı yerinə yetirə bilməyib.

Nəhayət, oğlan müdrik bir insanla görüşdü-yündən söhbət açdı. Onun dediklərini bircə-bircə padşaha danışdı.

Oğlanı dinləyən padşahın əhvalı yaxşılaşdı, onu yaxşıca mükafatlandırdı. Bundan sonra o özü də elmlə məşğul olmağa, alimlərin, elm və sənət adamlarının qədrini bilməyə başladı. Padşah elan elədi ki, elm öyrənmək cavan üçün də, qoca üçün də çox vacibdir.

Rəssam
İlqar

AĞILLI VƏZİR

(Əfqan nağılı)

Bir padşahın ağıllı bir vəziri var idi. Günlərin bir günü vəzir şaha xidmətdən imtina edib, Allaha ibadətlə məşğul olmağa başladı.

Padşah öz adamlarından, məsləhətçilərindən soruşdu:

-Neçə gündür ki, vəzir gözümə dəymir. Ona nə olub?

Adamlar şaha dedilər:

-Qibleyi-aləm, vəzir öz vəzifəsindən imtina edərək ömrünün qalanını Allaha xidmət etmək qərarına gəlib.

Padşah bu sözləri eşidəndən sonra vəzirin yanına gedib ona dedi:

-Vəzir, mənim sənə nə pisiyim keçib? Nə üçün öz vəzifəndən imtina eləyirsən?

Vəzir dedi:

-Ey şah, sənin yanından uzaqlaşmağımın beş səbəbi var. Birincisi, sən oturanda mən ayaq üstündə dururam.

Allahım isə ona ibadət eləyəndə mənim oturmağıma icazə verir. İkincisi, sən yemək yeyəndə mən durub baxıram. Allahım isə özü yemir. Əvəzində mənə bol-bol qida göndərir. Üçüncüsü, sən yatanda mən yatmır, dayanıb sənə keşik çəkirdim. İndi isə Allah yatmır, mən isə arxayınca mürgüləyirəm. Dördüncüsü, mən həmişə qorxmuşam ki, sən öləndə, düşmənlərin məni cəzalandıracaq. İndi isə mənim heç nədən qorxum yoxdur. Çünki Allah əbədidir, mənim isə heç bir düşmənim yoxdur. Beşincisi, həmişə qorxmuşam ki, bir günahım olsa, sən məni bağışlamayacaqsan. Mənim Allahım isə elə rəhimli, elə mərhəmətlidir ki, nə qədər günah işlətsəm belə, məni bağışlayacaq...

PADŞAH, VƏZİR VƏ YÜZ QIZIL

(Əfqan nağılı)

Belə nəql edirlər ki, bir tacir padşaha gözəl bir at gətirir. Padşah atı alıb onu tövləyə, o biri atlarının yanına saldırır.

Tacirə isə yüz qızıl verib deyir:

-Get, mənim üçün yenə belə atlar gətir.

Tacir baş əyib, sakitcə gedir. Aradan xeyli vaxt keçir. Bir gün padşah vəziri yanına çağırır ona belə deyir:

-Ey, biclərin bici! Ölkəmdəki ən axmaq adamların adını yazıb mənə gətir! Vəzir gülmüsünür:

-Əlbəttə, yazaram! Ancaq bilmirəm, buna ehtiyac varmı? Padşah təəcübünə:

-Bu, nə deməkdir? Ey, mənim padşahım. Cəsarətimə görə məni bağışlayın. Əgər belə bir siyahı tərtib eləməli olsam, gerek birinci sizin adınızı

yazam.

Padşah heyrətləndi. O, qətiyyənlə belə cavab gözləməirdi. Vəzir isə bic-bic gülmüsünərək padşahdan soruşdu:

-Yadınızdadırmı, tacirə yüz qızıl verdiniz ki, sizə at gətirsin, ancaq əvəzində heç bir girov tələb etmədiniz?

-Bəli, yadımdadır.

-Siz o tacirin kimliyini, haralı olduğunu bilmirdiniz, elə deyilmi?

-Elədir.

-Siz fikirləşirsiniz ki, o, sizə at gətirəcək?

-Bəlkə gətirdi, onda neçə olacaq?

Onda sizin adınızı siyahıdan pozub, yerinə həmin tacirin adını yazacam..

AY NECƏ GÖYƏ QALXIB

(Avstraliya nağılı)

Qədim zamanlarda dünyanın hər yeri su ilə örtülmüşdü. Elə bir zaman gəldi ki, dəniz suyu çəkilməyə, ayrı-ayrı yerlərdə adalar yaranmağa başladı.

Bir az da keçəndən sonra həmin adalarda otlar və ağaclar əmələ gəldi, rəngarəng gül-çiçək bitdi. Dənizdə yaşayan heyvanlar sahilə çıxıb quruda yaşamağı öyrəndilər.

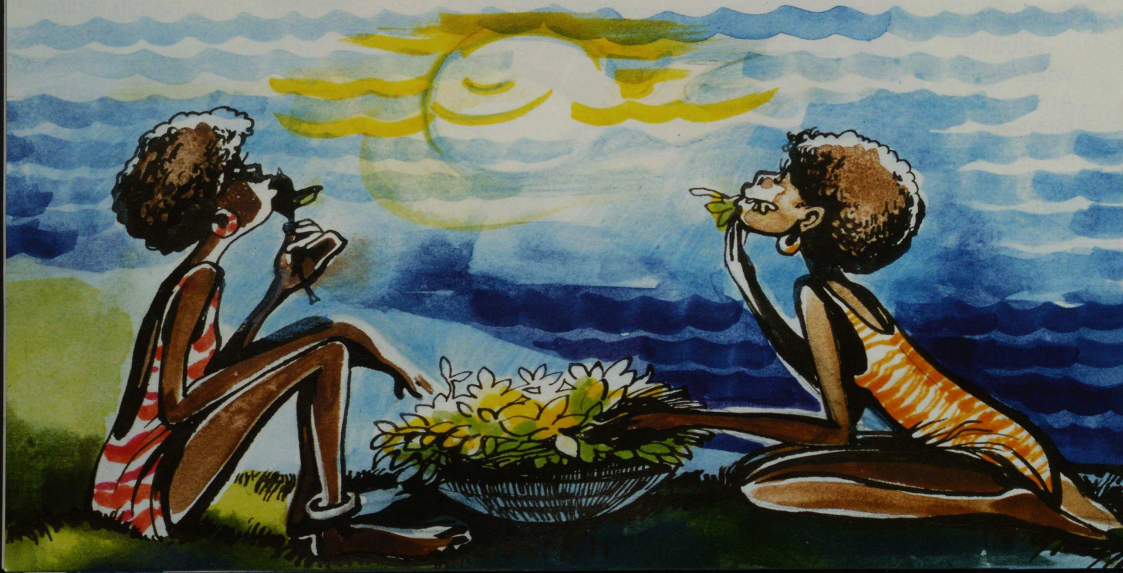
Bu adalara adamlar da gəlib çıxdılar. Onlar balıq, xərçəng, tısağa ovlayıb qidalandılar, ağacların budağından meyvə dərib yedilər.

Bu adalardan birində iki bacı yaşayırdı. Onlardan birinin adı Kurramara, o birinin isə Nakara idi. Bu bacılar çox

gözəl ovçu idilər. Onlar balıq tutmağı da yaxşı bacarırdılar.

Bir dəfə bacılar çəmənləkdə əyləşib dincəlirdilər. Bacılardan biri indiyədək görünməmiş gözəlliyə, böyüklüyə malik bir balıq tutdu. Bu balıq solğun, dairəvi idi. Bacılar onu Ay-balıq adlandırdılar. Bu balıq elə ağır idi ki, bacılar onu sudan güclə çıxara bildilər.

Bacılar Ay-balığı böyük bir ağacın dibində, yaşıl otların üstündə qoyub dadlı göy-göyerti axtarmağa getdilər. Onlar qayıdanda bərk acmışdılar. Balığı necə yeyəcəkləri haqqında düşünürdülər. Ancaq balıq qoyduqları yerdə yox idi.

Bacılar çox təəccübləndilər və Ay-balığı axtarmağa başladılar. Balıq tapılmadı ki, tapılmadı.

Birdən bacılar gördülər ki, Ay-balıq nəhəng ağacın budağının üstündədir. Onlar balığı tutmaq istəyəndə Ay-balıq daha uca bir budağın üstünə hoppandı. Bundan sonra möcüzə baş verdi. Ay-balıq göyə tullanıb səmada üzməyə başladı.

Səmada üzdükcə Ay-balığın solğun sifəti işıqlandı, yerə və göyə şəfəq salmağa başladı. O, yerdən baxanda elə gözəl görünürdü ki...

Günlər, gecələr bir-birini əvəz elədi. Bacılar gördülər ki, Ay-balıq getdikcə

kiçilir. Elə bil kimse onun bir tərəfini qoparıb yemişdi.

Ancaq bacılar yanırdılar. Ay yəni-dən böyüməyə, bədirlənməyə, hər yana nur saçmağa başladı.

O vaxtdan ay səmanın bəzəyinə çevrilib. O vaxtdan o, gecələr səmada üzüb yerə şəfəq saçmağı, dünyanı işıqlandırmağı çox xoşlayır.

Rəssam
Vəfa

**İbtidai sinif şagirdləri
və məktəbəqədər
azyaşlı uşaqlar üçün
aylıq jurnal**

 1958- ci ildən çıxır

 Təsisçi:
Azərbaycan Gənclər İttifaqı

 Baş redaktor
Rafiq Yusifoğlu

 Redaksiya heyəti:
Ağacan Əhmədov
Zahid Xəlil
İlyas Tapdıq
Məhərrəm Qasımlı
Qəşəm İsabəyli
Günəl Almaz

 Məsul katib
İlqar Mehdiyev

 Bədii redaktor
Arif Hüseynov

 Dizayner -rəssam
Kübra Salamova

 Redaksiyanın ünvanı:
Bakı- AZ1073,
Mətbuat prospekti,
529- cu məhəllə,
Telefon: 539 08 53

Çapa imzalanıb: 16.05.13
Sifariş: 1533
Tiraj: 1500
Kağız formatı: 60\90\1\8
Çap vərəqi: 2,5
Hesab-nəşr vərəqi: 3,93
Ofset üsulu ilə çap olunub.

Bakı
“Azərbaycan” nəşriyyatının
mətbəəsi

Lisənziya № 022328

Üz qabığındakı rəsm
İlqar Mehdiyevindir

Kitabın içindəkilər

YEDDİ KÖKƏ4

PADŞAH VƏ ƏLİ MƏHƏMMƏD.....5

ZƏNCİ GÖZƏLİ6-7

KƏKLİK VƏ TÜLKÜ.....8

ƏN DÜZGÜN DƏRMAN.....9

ATA MİRASI.....10

XEYİRXAH OVÇU.....11

QIRĞI VƏ KƏKLİK.....12

KİÇİK SIÇANIN BÖYÜK SƏRGÜZƏŞTLƏRİ.....14

AĞILLI VƏZİR.....16

PADŞAH, VƏZİR VƏ YÜZ QIZIL.....17

AY NECƏ GÖYƏ QALXIB.....18-19